

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

30.11.2022. Nr. 1.7-2/1151
Uz 17.08.2022 Nr. 2022/74

Dobeles novada pašvaldībai

SIA “CSE COE”

Par SIA “Dobeles ūdens”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi ir saņēmusi SIA “CSE COE”¹ (turpmāk – Pašvaldība) sagatavoto izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) par pašvaldības kapitālsabiedrību SIA “Dobeles ūdens” (turpmāk – Kapitālsabiedrība).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Ņemot vērā, ka Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī viedokli ir sniegušas vairākas nevalstiskās organizācijas, KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

Biedrība “Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija” (turpmāk – LŪKUA) uzskata, ka Kapitālsabiedrība veic darbības, kas atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2.punktā noteiktajam gadījumam, kad publiska persona komercdarbību var veikt stratēģiski svarīgā nozarē, jo kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radīti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai un izriet no pašvaldības vispārējiem stratēģiskajiem mērķiem ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanā. LŪKUA uzskata, ka Pašvaldības līdzdalība Kapitālsabiedrībā ir labākais risinājums, un tas ir samērīgs sabiedrības labklājības veicināšanas veids, lai nodrošinātu normatīvo tiesību aktu prasībām atbilstošu, sabiedrībai pieejamu un ilgtspējīgu pašvaldības deleģēto autonomo pakalpojumu sniegšanu, kā arī atbilstošu pakalpojumu sniegšanu ilgtermiņā, vienlaikus saglabājot ekonomiski pamatotu un samērīgu maksu par šiem pakalpojumiem.

¹ SIA “CSE COE” pamatojoties uz Dobeles novada pašvaldības publiskā iepirkuma “Dobeles novada pašvaldības līdzdalības izvērtējums kapitālsabiedrībās” (identifikācijas Nr. DNP 2022/11) noteikumiem veic juridisko, ekonomisko un ietekmes uz konkurenci izvērtējumu kapitālsabiedrībām, kurās Dobeles novada pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja.

Biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā izpilda vismaz vienu no diviem kritērijiem: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/ vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības².

LTRK aicina Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās, ņemt vērā iepriekš minētos LTRK priekšnoteikumus. Tāpat LTRK aicina pārskatīt kapitālsabiedrību sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

Biedrība “Latvijas Pašvaldību savienība” (turpmāk – LPS) norādījusi, ka uzskata, ka tā kā pašvaldību kapitālsabiedrības ir izveidotas, ievērojot VPIL 88.pantā noteiktos mērķus, kā arī lai realizētu pašvaldības autonomās funkcijas, pilnīgu pašvaldības līdzdalības saglabāšanu vai nesaglabāšanu var veikt tikai un vienīgi pati pašvaldība, vadoties no tās teritorijā dzīvojošo iedzīvotāju vajadzībām un tirgus situācijas. LPS uzskata, ka pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijās ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi un pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle ir katras pašvaldības domes kompetence.

KP konstatē, ka visas Kapitālsabiedrības kapitāla daļas 100% apmērā pieder Pašvaldībai.

Kapitālsabiedrības pamatdarbības veids ir ūdenssaimniecības (ūdensapgādes un kanalizācijas) pakalpojumu sniegšana.

Saskaņā ar Izvērtējumu, atbilstoši Statūtiem, Kapitālsabiedrība nodarbojās ar šādiem komercdarbības veidiem atbilstoši NACE 2.0 klasifikatoram: ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36); notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37); atkritumu savākšana (38.11); atkritumu apstrāde un izvietošana (38.21); sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi (39); dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība (41.20); pilsētsaimniecības infrastruktūras objektu būvniecība (42.2); ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21); hidrotehnisko objektu būvniecība (42.91); citur neklasificēta inženierbūvniecība (NACE 42.99); ēku nojaukšana un būvlaukuma sagatavošana (43.1); cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22); citu inženiersistēmu montāža (43.29); citi specializētie būvdarbi (43.9); kravu pārvadājumi pa autoceļiem (49.41); cauruļvadu transports (49.50); inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas (71.12.); tehniskā pārbaude un analīzes (71.20); specializētie projektēšanas darbi (74.10).

Vienlaikus Izvērtējumā minēts, ka lai gan Statūtos ir iekļauti augstāk minētie darbības veidi, faktiski Kapitālsabiedrība nodarbojas ar šādiem komercdarbības veidiem atbilstoši NACE 2.0 klasifikatoram: ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36.00); notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37.00); atkritumu apstrāde un izvietošana (38.21); sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi (39.00); ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21); citur

² LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komercd_0.pdf

neklasificēta inženierbūvniecība (42.99); ēku nojaukšana un būvlaukuma sagatavošana (43.1); cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22); citur neklasificētie specializētie būvdarbi (43.99); kravu pārvadājumi pa autoceļiem (49.41); inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas (71.12); tehniskā pārbaude un analīze (71.20).

Izvērtējumā arī norādīts, ka vērtējot Kapitālsabiedrības pamatdarbību, kas ir saistīta ar ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu, jāņem vērā, ka Statūtos ir iekļauti arī komercdarbības veidi, kas ietilpst pilna cikla ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanā un ir saistīti ar Kapitālsabiedrības iekšējām vajadzībām, piemēram, atkritumu apstrāde un izvietošana (38.21) un sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi (39.00) veicot notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu; kravu pārvadājumi pa autoceļiem (49.41) – kravu pārvadājumi Kapitālsabiedrības vajadzībām; tehniskā pārbaude un analīze (71.20) – dzeramā ūdens kvalitātes pārbaudes, inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas (71.12) – tehnisko noteikumu izstrāde ēku pieslēgšanai pie inženiertīkliem.

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrība papildus pamatdarbībai sniedz šādus papildus pakalpojumus:

- 1) asenizācijas pakalpojumi;
- 2) ārējo kanalizācijas tīklu tīrīšana/skalošana (hidrodinamiskās mašīnas izmantošana Scania);
- 3) tehnikas noma (smagās mašīnas, traktortehnika, spectehnika);
- 4) būvniecība (ārējie tīkli, iekšējie tīkli);
- 5) santehniķu pakalpojumi;
- 6) projektēšanas pakalpojumi un speciālistu konsultācijas;
- 7) citi pakalpojumi: tehniskās dokumentācijas izstrāde/saņemšana; hidrantu uzstādīšana, pārbaude un apsaimniekošana; strūklaku uzstādīšana un apsaimniekošana; dzeramā ūdens laboratoriskie izmeklējumi.

Izvērtējumā norādīts, ka daļa no iepriekš uzskaitītajiem papildus pakalpojumiem ir cieši saistīti ar ūdenssaimniecības nozari un ir Kapitālsabiedrības sniegto ūdenssaimniecības pakalpojumu neatņemama sastāvdaļa, un neveido atsevišķus ieņēmumus vai veido tos nebūtiskā apjomā.

Saskaņā ar Izvērtējumu var izdalīt šādas papildus pakalpojumu kategorijas, kuras nav Kapitālsabiedrības pamatdarbības neatņemama sastāvdaļa:

- 1) santehniķu pakalpojumi; asenizācijas pakalpojumi;
- 2) ārējo kanalizācijas tīklu tīrīšana/skalošana (hidrodinamiskās mašīnas izmantošana Scania);
- 3) tehnikas noma (smagās mašīnas, traktortehnika, spectehnika);
- 4) būvniecība (ārējie tīkli, iekšējie tīkli).

Kapitālsabiedrība ir reģistrēta Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) Sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā³.

Izvērtējumā minēts, ka Kapitālsabiedrības stratēģiskie mērķi ir: 1) attīstīt

³ SPRK Sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrs

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoibWQ0MjZiZjMtMjA1OC00YzUxLTkyYTQtN2EzMGY5YjFiMmViliwidCI6ImU0MGNhOTA5LTg3YmEtNGQ2NS05MTIILTU1YjVIMGRlODUwNSIsImMiOiJh9>

ūdenssaimniecības infrastruktūru un lietus ūdeņu apsaimniekošanas infrastruktūru Dobeles novadā; 2) tehnoloģiski efektīvu un kvalitatīvu pilna cikla ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšana; 3) ilgtspējīgu ūdenssaimniecības sistēmu veidošana un pakalpojumu pieejamības īpatsvara palielināšana; 4) nodrošināt Dobeles novadā kvalitatīvus ūdens un kanalizācijas pakalpojumus ar ekonomiski pamatotiem tarifiem gan fiziskām, gan juridiskām personām; 5) veidot peļņu nesošu, rentablu uzņēmumu, kā arī efektīvāk izmantot uzņēmuma resursus.

Saskaņā ar Izvērtējumu pamatpakalpojumu nodrošināšanai Kapitālsabiedrība izmanto inženiertehnisko infrastruktūru, tostarp centralizētos ūdensvadus, dzeramā ūdens sagatavošanas iekārtas, artēziskās akas, ēkas un attiecīgās iekārtas, kā sūkņus, kompresorus, ģeneratorus, cisternas, baseinus, centralizētos kanalizācijas cauruļvadus, kanalizācijas sūkņu stacijas, attīrīšanas iekārtas u.c., kuras ir iekļautas tās bilanci. Gadījumā, ja inženiertehniskās infrastruktūras attīstības projektu īsteno pašvaldība, tad pēc projekta īstenošanas un pārraudzības perioda beigām šī infrastruktūra tiek novērtēta un ieguldīta Kapitālsabiedrība pamatkapitālā kā mantiskais ieguldījums.

Izvērtējumā minēts, ka Kapitālsabiedrība un Pašvaldība ir noslēgusi 06.10.2016. Līgumu Nr.252/4.3.-2016 par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu ar 08.12.2021. Vienošanos pie līguma Nr.252/4.3.-2016 un 23.02.2022. Vienošanos pie līguma Nr.252/4.3.-2016, kas nosaka, ka pašvaldība piešķir Kapitālsabiedrībai īpašas tiesības sniegt Dobeles pilsētas, Annenieku, Auru, Bikstu, Bērzes, Dobeles, Jaunbērzes, Krimūnu, Naudītes, Penkules, Zebrenes pagastu administratīvajā teritorijā:

- sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus (pakalpojumi ūdens ieguvē, uzkrāšanā un sagatavošanā lietošanai līdz padevei centralizētajā ūdensvada tīklā; pakalpojumi ūdens piegādē no padeves vietas centralizētajā ūdensvada tīklā līdz piederības robežai un novadīšanā līdz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām; notekūdeņu attīrīšanā un novadīšanā vidē, tai skaitā virszemes ūdensobjektos);
- decentralizētos kanalizācijas pakalpojumus.

Pašvaldība norēķinās ar Kapitālsabiedrību par faktiski tai sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī sedz Kapitālsabiedrības izdevumus, kas radušies pašvaldības doto uzdevumu dēļ saistībā ar ūdens nodrošināšanu brīvkrānos, strūklakās, ugunsdzēsības hidrantos. Līgums ir noslēgts uz laiku līdz 2028.gada 31.decembrim.

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrība un Pašvaldība ir noslēgusi 01.03.2022. Deleģēšanas līgumu Nr.48/4.3-2022 kas nosaka, ka pašvaldība deleģē un Kapitālsabiedrība apņemas veikt no likuma "Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto funkciju izrietošus pārvaldes uzdevumus: 1) pašvaldības valdījumā esošas lietas kanalizācijas uzturēšanu; 2) decentralizētās kanalizācijas reģistra izveidi.

Kapitālsabiedrība kopā nodrošina ūdensapgādes pakalpojumus 2516 mājsaimniecībām un 208 juridiskām personām, bet kanalizācijas pakalpojumus 2112 mājsaimniecībām un 179 juridiskām personām.

Izvērtējumā minēts, ka Kapitālsabiedrības apgrozījums 2021. gadā sasniedza 1,53 milj. EUR. 2021.gadā 79,2 % no kopējiem Kapitālsabiedrības pamatdarbības ieņēmumiem ir iegūti no ūdenssaimniecības (ūdensapgādes un kanalizācijas) pakalpojumu sniegšanas, 12,6 % sastāda ieņēmumi no būvniecības, bet 8,2 % no pārējiem pakalpojumiem.

Kapitālsabiedrības sniegtie papildus pakalpojumi katrs atsevišķi neveido vairāk kā 2 % no Kapitālsabiedrības kopējiem pamatdarbības ieņēmumiem. Vienlaikus jāņem vērā, ka Kapitālsabiedrības saimnieciskā darbība no 2017. līdz 2021. gadam ir bijusi ar zaudējumiem.

Izvērtējumā arī norādīts, ka Kapitālsabiedrības ieņēmumi no būvniecības veidojas ūdenssaimniecības infrastruktūras remontdarbu un inženiertīklu atjaunošanas darbu rezultātā, lai nodrošinātu ūdenssaimniecības pakalpojumu nepārtrauktību, tai skaitā jaunu pieslēgumu izveidi. Kapitālsabiedrība būvdarbu veikšanai piesaista arī apakšuzņēmējus. 2021. gadā Kapitālsabiedrības pašu spēkiem veiktais būvdarbu apjoms sastādīja 79 %, savukārt sniegtie projektēšanas pakalpojumi sastādīja 0,12 % no kopējiem ieņēmumiem. Pārējo pakalpojumu ieņēmumus, kuru kopējā vērtība sastāda 8,2 % no Kapitālsabiedrības pamatdarbības ieņēmumiem, veido: 1) santehniķu pakalpojumi (2,15 %); 2) asenizācijas pakalpojumi (2,08 %), 3) ārējo kanalizācijas tīklu tīrīšana/skalošana ar hidrodinamiskās mašīnas izmantošanu (1,02 %); 4) klientu tiešo norēķinu apkalpošana (2,02 %), 5) tehnikas noma (smagās mašīnas, traktortehnika, spectehnika, ūdensmuca) (0,38 %), 6) Kapitālsabiedrības nekustamo īpašumu iznomāšana (0,42 %), 7) citi pakalpojumi, t.sk. hidrantu pārbaudes u.tml. (0,13 %).

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrībai ir (uz 2022. gada augustu) noslēgti līgumi par investīciju projektu īstenošanu, kas paredz pārraudzības periodu. Projekta Nr. 5.3.1.0/16/1/007 pārraudzības periods vēl nav sācies, bet ir paredzams, ka tas ilgs līdz 31.12.2028.

Kapitālsabiedrības ūdenssaimniecības pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz likuma Par pašvaldībām (turpmāk – PP) 15. panta pirmās daļas 1. punktu, Ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma 6. panta pirmo daļu, ievērojot to, ka Pašvaldības autonomā funkcija ir komunālo pakalpojumu – ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas organizēšana iedzīvotājiem neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds un ka Pašvaldībai ir pienākums pildīt savas autonomās funkcijas, organizēt likumā noteikto autonomo funkciju izpildi, lemt par kārtību, kādā izpildāmas autonomās funkcijas, kā arī tiesības dibināt kapitālsabiedrības un ieguldīt tajās savus līdzekļus.

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrības ūdenssaimniecības pakalpojumi Dobeles novadā tiek sniegti atbilstoši Dobeles novada pašvaldības domes 26.10.2017. Saistošajiem noteikumiem Nr.10 “Par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas, lietošanas kārtību un decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas un uzskaites kārtību Dobeles novadā”. Uz ūdens apgādi attiecas 14.11.2017. MK noteikumu Nr. 671 “Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība” prasības, bet kanalizācijas notekūdeņu attīrīšana tiek veikta atbilstoši 22.01.2002. MK noteikumiem Nr. 34 “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”.

Pamatdarbība

Izvērtējumā secināts, ka Kapitālsabiedrība pamatdarbība centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu jomā atbilst PP 15. panta 1. punktā paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai un VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

Izvērtējot iepriekš minēto, KP secina, ka centralizēto ūdensapgādes un kanalizācijas

pakalpojumu tirgū ir konstatējamas tirgus nepilnības, jo konkrētā administratīvā teritorijā pastāv pieprasījums pēc ūdenssaimniecības pakalpojumiem, bet tajā nav citu komersantu, kuri varētu nodrošināt šo pieprasījumu, izņemot Kapitālsabiedrību. Centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu tirgus ir ierobežots attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas iespējām, jo, lai sniegtu centralizētus ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus, pakalpojumu sniedzējam ir nepieciešama izbūvēta infrastruktūra no pakalpojuma sniegšanas vietas līdz pakalpojuma saņēmējam. Tā rezultātā noteiktā ģeogrāfiskā un administratīvā teritorijā ir iespējams tikai viens centralizēto ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu sniedzējs noteiktas inženiertīklu infrastruktūras ietvaros un ir izveidojies dabiskais monopola stāvoklis un alternatīvas infrastruktūras izbūve, visticamāk, nav samērīga ar pieprasījumu tirgū.

Izvērtējumā norādīts, ka pastāv iespējas nodot ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu privātajam sektoram, tomēr tad kā būtiskākais risks ar ko var nākties saskarties ir pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšana, ja privātais komersants nespētu nodrošināt pilnā apmērā vai viņam nepietiktu resursu, tai skaitā finanšu līdzekļu infrastruktūras uzturēšanai un avārijas bojājumu ātrai novēršanai. Turklāt pakalpojuma nodošana privātpersonai neatbrīvo Pašvaldību no atbildības par pakalpojuma sniegšanu.

KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības pamatdarbība centralizēto ūdensapgādes un pakalpojumu tirgū ir uzskatāma kā stratēģiski svarīga un atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

Papildpakalpojumi

Izvērtējumā minēts, ka Kapitālsabiedrības sniegtie papildpakalpojumi nav saistīti ar papildus investīcijām no kapitālsabiedrības puses.

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu KP uzsver, ka, tās ieskatā, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju), vienlaikus ir svarīgi, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, lai konkrētā papildpakalpojuma sniegšana nebūtu vērtējama jau kā pamatpakalpojums;
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

KP arī uzsver publisko personu īpašo atbildību ievērot konkurences neitralitāti, līdz ar ko, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, publiskas personas kapitālsabiedrībām būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi.

Būvniecības pakalpojumi

Apskatot Kapitālsabiedrības sniegtos būvniecības pakalpojumus, KP secina, ka tie tiek sniegti gan pašu spēkiem, gan piesaistot apakšuzņēmējus (organizējot iepirkumus). KP vērtējumā par ūdenssaimniecības pakalpojumu neatņemamu sastāvdaļu, lai nodrošinātu

pakalpojumu nepārtrauktību uzskatāmi tādi būvdarbi, kas saistīti ar avāriju novēršanu inženiertīklos, tai skaitā inženiertīklu atjaunošanu. Avārijas būvdarbu veikšanai raksturīgi, ka tā parasti notiek ierobežotā laikā un steidzamības kārtā. Vienlaikus, kā KP jau iepriekš ir norādījusi arī publiski⁴, publisku personu kapitālsabiedrību darbība, t.sk. pieslēgumu projektēšanā un izbūvē, varētu būt pieļaujama un objektīvi attaisnojama, ja pieslēgumu projektēšana un izbūve notiek teritorijās, kurās tiek realizēti Eiropas Savienības Kohēzijas fonda līdzfinansētie projekti, lai sasniegtu nepieciešamo pieslēgumu skaitu aglomerācijā, kā arī, ja ir konstatēta tirgus nepilnība. KP vērtējumā, citos gadījumos (kas nav saistīti ar Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projektu īstenošanu), pašvaldībām būtu jāveicina privātā sektora iesaiste un jāatturas no šādu pakalpojumu sniegšanas privātpersonām, ja to spēj nodrošināt privātā sektora komersanti. KP norāda, ka plašāka apjoma būvniecības gadījumā, piemēram, kas saistīta ar jaunu inženiertīklu vai inženierbūvju izbūvi, tostarp pašvaldības īstenotajos teritoriālās attīstības projektos, Kapitālsabiedrībai nebūtu būvdarbi jāveic pašu spēkiem un Pašvaldībai būtu jāveicina privātā sektora iesaiste. KP arī uzskata, ka Kapitālsabiedrībai nevajadzētu sniegt būvniecības pakalpojumus citiem klientiem, ja šādus pakalpojumus spēj nodrošināt privātā sektora komersanti un netiek konstatētas tirgus nepilnības. KP vērš uzmanību, ka tirgus nepilnības būvniecības pakalpojumu saņemšanā nepastāv.

Nemot vērā minēto, KP secina, ka tiklīdz, cik būvniecības pakalpojumi tiek sniegti, lai nodrošinātu ūdenssaimniecības pakalpojumu nepārtrauktu un drošu saņemšanu, tie ir saistīti ar PP 15. panta 1. punktā noteikto pašvaldības autonomo funkciju.

Ārējo kanalizācijas tīklu tīrīšanas un skalošanas pakalpojums

Izvērtējumā norādīts, ka vērtējot Kapitālsabiedrības sniegtos ārējo kanalizācijas tīklu tīrīšanas/skalošanas pakalpojumus, kā arī citus pakalpojumus, kuru sniegšanai nepieciešama speciāla tehnika jāņem vērā, ka tie saistīti ar Kapitālsabiedrības lietderīgu līdzekļu izmantošanu, kad tehnika nav nepieciešama pamatdarbības nodrošināšanai. Tāpat svarīgi ņemt vērā, ka specializētās tehnikas iegādes vērtība ir augsta un iespējams konstatēt tirgus nepilnības, jo tirgū var nebūt šāda pakalpojuma piedāvājums vai tas var būt ekonomiski nepieejams. Kapitālsabiedrības rīcībā ir hidrodinamiskā mašīna un tās sniegto pakalpojumu pieejamība tirgū ir ierobežota.

KP secina, ka Izvērtējumā nav iekļauta informācija par citiem privātajiem komersantiem, kas var sniegt ārējo kanalizācijas tīklu tīrīšanas un skalošanas pakalpojumu, kā arī kopumā par tehnikas nomas iespējām Dobeles novada un pilsētas teritorijā. Vienlaikus, ņemot vērā, ka Kapitālsabiedrības apgrozījums no šo darbu veikšanas veido 1,02% no pamatdarbības ieņēmumiem, KP secina, ka šāds apjoms nav vērtējams kā liels un būtisks. KP konstatē, ka Kapitālsabiedrības mājas lapā sadaļā "Tehnikas noma" tiek piedāvāta ne tikai hidrodinamiskā mašīna, kas vērtējama kā specifiska, bet arī dažāda cita veida traktortehnika, smagās automašīnas, tostarp dīzeļdegvielas ģeneratora iznomāšana⁵. KP piekrīt Izvērtējumā minētajam, ka tehnikas piedāvāšanai noma vērtējama kā lietderīga resursu izmantošana

⁴ Sk. KP prezentāciju Latvijas Pašvaldību savienības Tautsaimniecības un Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas apvienotajā sēdē 16.06.2021., <https://www.lps.lv/lv/tiesraides-videoarhivs/videoarhivs/686-lpstautsaimniecibas-un-regionalas-attistibas-un-sadarbibas-komitejas-apvienota-sede-16-junija-2021>

⁵ <https://www.dobelesudens.lv/pakalpojumi/tehnikas-noma/>

periodos, kad nav vajadzīga Kapitālsabiedrības vajadzībām. Vienlaikus KP vērš uzmanību, ka nebūtu atbalstāma Kapitālsabiedrības apzināta resursu izmantošana, lai papildinātu tehnikas klāstu ar mērķi nodarboties ar tās nomu. KP norāda, ka Kapitālsabiedrībai būtu jāvērtē nepieciešamība sniegt pakalpojumus citiem klientiem, ja šādus pakalpojumus spēj nodrošināt privātā sektora komersanti un netiek konstatēta tirgus nepilnība.

Asenizācijas pakalpojumi

Kapitālsabiedrība sniedz asenizācijas pakalpojumus, kā arī veic Pašvaldības deleģēto funkciju, kas saistīta ar decentralizētās kanalizācijas sistēmas (turpmāk – DKS) reģistra izveidi un uzturēšanu.

Izvērtējumā minēts, ka Dobeles novadā asenizācijas reģistrā ir 3 pakalpojumu sniedzēji⁶, tostarp Kapitālsabiedrība. Apskatot reģistrētos asenizācijas pakalpojumu sniedzējus, jākonstatē, ka SIA “Dobeles enerģija” asenizācijas pakalpojumus nepiedāvā, savukārt SIA “VARU AIZVEST LV” ir reģistrēta tikai 2020. gadā un ar nelielu pamatkapitālu, kas neliecina par uzņēmuma plašu darbību nozarē. Ņemot vērā minēto, var uzskatīt, ka Dobeles novada administratīvajā teritorijā ir novērojamas tirgus nepilnības pazīmes asenizācijas pakalpojumu nodrošināšana un Kapitālsabiedrība darbība šajā jomā veicina tirgus nepilnību novēršanu.

Savukārt attiecībā uz DKS norādīts, ka, izvērtējot informācijas apjomu, ko DKS uzturētājam atbilstoši normatīvo aktu prasībām sniedz asenizācijas pakalpojumu sniedzējs, kā arī faktu, ka asenizācijas pakalpojumu pieejamībā Dobeles novada administratīvajā teritorijā ir novērojamas tirgus nepilnības, var secināt, ka Kapitālsabiedrības, izpildot pašvaldības deleģētās funkcijas saistībā ar DKS uzturēšanu un vienlaicīgi sniedzot asenizācijas pakalpojumus, ietekme uz konkurenci ir nebūtiska, jo asenizācijas pakalpojumi tiek sniegti brīvā tirgus apstākļos un pakalpojuma saņēmējs var brīvi izvēlēties tam atbilstošāko asenizācijas pakalpojumu sniedzēju, ņemot vērā sev svarīgus aspektus (cena, pieejamība, apkalpošanas ērtība).

Izvērtējot minēto, KP secina, ka pirmšķietami asenizācijas pakalpojumu piegāšanā var saskatīt tirgus nepilnības pazīmes. Asenizācijas pakalpojumi vērtējami kā būtiski un svarīgi nodrošināt to pieejamību, līdz ar to Kapitālsabiedrības darbība šajā jomā veicina tirgus nepilnību novēršanu.

Vienlaikus, ņemot vērā, ka Kapitālsabiedrība ir gan asenizācijas pakalpojumu sniedzējs, gan veic Pašvaldības deleģēto funkciju uzturot DKS reģistru, KP aicina Pašvaldību un Kapitālsabiedrību vērtēt iespējamu konkurences neitralitātes (Konkurences likuma 14.¹ pants) risku pastāvēšanu. Attiecīgi, lai novērstu iespējamus konkurences neitralitātes riskus, KP ieskatā decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra izveide un uzturēšana primāri būtu jāveic pašai pašvaldībai, savukārt deleģēt pienākumu par šā reģistra izveidi un uzturēšanu pašvaldībai būtu ieteicams tikai tādai personai, kura vienlaikus nav asenizācijas pakalpojumu sniedzējs⁷.

Santehniķu pakalpojumi

Izvērtējumā minēts, ka santehniķu pakalpojumu tirgū vērojama konkurence un ir

⁶ <https://dobeles.lv/lv/content/decentralizeto-kanalizācijas-pakalpojumu-sniedzēji>

⁷ Sk. arī KP tirgus uzraudzības “Par asenizācijas pakalpojumu piegāšanu Jēkabpils pilsētas teritorijā” noslēguma ziņojumu (2020.gads), 54., 55., 61.rindkopa. Pieejams <https://www.kp.gov.lv/lv/2020gads>

privātie tirgus dalībnieki, kas sniedz šādus pakalpojumus. Vienlaikus, ņemot vērā, ka šis pakalpojums ir vērsts uz ūdenssaimniecības pakalpojumu nepārtrauktu nodrošināšanu, Kapitālsabiedrības darbība šajā jomā atbilst VPIL 88.panta pirmās daļas nosacījumiem.

Izvērtējot minēto, KP secina, ka santehniķu pakalpojumi tiek sniegti brīvajā tirgū. Lai gan Kapitālsabiedrības apgrozījums no santehniķu pakalpojumiem ir neliels – 2,15% no pamatdarbības ieņēmumiem, KP uzskata, ka primāri Kapitālsabiedrībai santehniķu pakalpojumi jāizmanto ūdenssaimniecības pakalpojumu nepārtrauktai nodrošināšanai un jāatturas no šo pakalpojumu sniegšanas tajos gadījumos kad šādus darbu var veikt privātie tirgus dalībnieki.

Izvērtējumā nav informācija vai Kapitālsabiedrība sniedz arī individuālo ūdens patēriņa skaitītāju nomaiņas pakalpojumu. KP aicina Pašvaldību iepazīties ar KP veikto tirgus uzraudzību “Individuālo ūdens patēriņa skaitītāju maiņas pakalpojuma tirgus uzraudzība”⁸, kurā KP norādījusi, ka, tās ieskatā, nav atbalstāma publisko personu kapitālsabiedrību darbība individuālo ūdens patēriņa skaitītāju maiņas un plombēšanas pakalpojumu tirgū, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas pirmā punkta izpratnē.

Ņemot vērā minēto KP uzskata, ka santehniķu pakalpojumi atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem tiktāl cik tie vērsti uz centralizētās ūdenssaimniecības nepārtrauktu un drošu saņemšanu.

Projektēšanas pakalpojumi, speciālistu konsultācijas un citi pakalpojumi

Izvērtējumā minēts, ka Kapitālsabiedrība sniedz projektēšanas pakalpojumus un speciālistu konsultācijas, kas veido 0,12% no kopējiem ieņēmumiem. Savukārt citi pakalpojumi, t.sk. hidrantu pārbaudes, strūklaku uzstādīšana u.tml. veido 0,13% no pamatdarbības ieņēmumiem. Ņemot vērā mazo ieņēmumu apjomu no šo darbu veikšanas, kā arī Izvērtējumā norādīto, ka tie vairāk saistīti ar Kapitālsabiedrības kompetenču deklarēšanu, nevis faktiska pieprasījuma esamību, KP neveic padziļinātu šo pakalpojumu vērtēšanu. Vienlaikus KP norāda, ka Pašvaldībai un Kapitālsabiedrībai būtu rūpīgi jāvērtē Kapitālsabiedrības sniegtie papildus pakalpojumi un jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi.

Ievērojot iepriekš minēto, KP secina, ka Kapitālsabiedrības pamatdarbība centralizēto ūdensapgādes un pakalpojumu tirgū ir uzskatāma kā stratēģiski svarīga un atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem. KP arī secina, ka Kapitālsabiedrības veiktie papildu pakalpojumi atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem tiktāl, cik tie nodrošina ūdenssaimniecības pakalpojumu nepārtrauktu un drošu saņemšanu.

Ar cieņu

⁸ KP tirgus uzraudzības “Individuālo ūdens patēriņa skaitītāju maiņas pakalpojuma tirgus uzraudzības” noslēguma ziņojums, 2019.gads,
https://www.kp.gov.lv/sites/kp/files/kp_old/local/documents/20191022_TU_udenskaititaji.pdf

priekšsēdētāja p. i.

L. Daugaviete